

	Розвиток комунікативних навичок: уміння ставити запитання, дискутувати, аргументувати. Формування колективної пізнавальної діяльності
Оптимальна кількість і доцільність.	Нестандартні уроки мають використовуватись у міру, а не щоденно. Важливі поступовість, послідовність та відповідний момент їх застосування.

С. Шкарлет [2] зазначає, що нетрадиційні уроки розширюють можливості вдосконалення освітнього процесу. Вони сприяють диференціації навчання, враховуючи індивідуальні особливості учнів, та стимулюють їхню пізнавальну активність, самоконтроль і рефлексію.

Варто зазначити, що результативність і ефективність упровадження нестандартних уроків у закладах професійної освіти безпосередньо залежить від оптимального поєднання елементів новизни та традиційних педагогічних підходів, від професійної компетентності й творчої майстерності викладача, а також від активної навчальної позиції та зацікавленості учнів.

Крім того, успіх використання таких форм визначається здатністю викладача забезпечити мотиваційну привабливість навчання, створити умови для розвитку самостійності, критичного мислення та комунікативних умінь здобувачів освіти, а також інтегрувати інноваційні технології у вже апробовану систему навчальної діяльності.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Гуревич Р., Бойчук В., Коношевський Л., Коношевський О., Костенко Н. Використання інноваційних технологій у навчальному процесі. *Молодь і ринок*. 2023. № 5 (213). С. 18–23.
2. Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проєктна діяльність: Науково-методичний збірник / за загальною ред. С. М. Шкарлета. Київ-Чернівці «Букрек». 2022. 140 с.

Інститут педагогіки НАПН України

КОРШЕВНЮК Тетяна – провідний науковий співробітник, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник Інституту педагогіки НАПН України

КОМПЛЕКСНІ ЗАВДАННЯ ЯК ДИДАКТИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ В ПРЕДМЕТНОМУ НАВЧАННІ ХІМІЇ

Якісна хімічна освіта в Новій українській школі потребує сучасних і дієвих дидактичних інструментів – зручних та інформативних для вчителів та водночас цікавих, мотивуючих і практично значущих для учнів. Вибір та/або розроблення таких засобів для підтримки вчителів хімії має відповідати ключовим принципам НУШ: дитиноцетрованості, компетентнісному й

діяльнісному підходах, інтеграції, усвідомленню цілісності природничо-наукової картини світу. У цьому контексті на особливу увагу заслуговує використання комплексних завдань як ефективного інструменту розвитку й діагностування компетентностей на основі інтеграції знань, пізнавальних запитів і життєвого досвіду учнів [1].

У контексті Державного стандарту базової середньої освіти і концепції НУШ кожне розроблене нами комплексне завдання вирізняють:

багатоаспектність змісту: інтегрує знання з кількох тем модельної навчальної програми з хімії (наприклад, обчислення за хімічними рівняннями, колообіг Оксигену, властивості речовин,), забезпечуючи міждисциплінарні зв'язки, а також здійснює інтеграцію з іншими освітніми галузями (технологічною, громадянською, мистецькою тощо);

компетентнісний фокус: цілеспрямовано сприяє розвитку та/або оцінюванню ключових і предметних компетентностей одночасно;

практична і прикладна орієнтованість: передбачає застосування учнями набутих знань та умінь у нетипових, змодельованих або реальних життєвих ситуаціях (тобто не лише в освітньому процесі, а й за його межами);

гнучкість і варіативність виконання: уможливорює різні форми роботи (індивідуальна, групова) та рівні самостійності – від виконання завдання за наданим алгоритмом до повного самостійного планування та презентування його результатів.

Зазначене обумовило створення нами комплексних завдань і включення їх до авторських підручників з хімії для 7 і 8 класу як фінальних завдань рубрики «Тобі до снаги» кожного параграфа [2, 3].

Кожне таке завдання містить мотиваційну частину, різні формати подання інформації, охоплює компетентності, що формуються на певному рівні чи перевіряються в межах конкретного періоду навчання. Комплексні завдання дають можливість поєднати предметний зміст хімії з реальними ситуаціями (навчальними і позанавчальними), застосувати набутий учнівством досвід пізнавальної діяльності для розв'язання проблем, що уможливорює розвиток здатності робити свідомий вибір, приймати обґрунтовані рішення і нести відповідальність за них і власну діяльність. Тобто належним чином розвиває усвідомлення значення хімії та її вивчення для власного повсякдення життя людини та суспільства в цілому сприяє реалізації компетентнісного потенціалу хімічної освіти на рівні базової середньої освіти.

Особливий формат комплексного завдання являє використання в навчанні хімії стрічки часу, під якою розуміємо графічне зображення послідовності подій у хронологічному або логічному порядку. Це не лише спосіб візуалізації, а й потужний засіб і метод розвитку мислення, інструмент для розуміння зв'язку хімії з історією, технологіями та життям, що сприяє формуванню цілісного бачення наукового поступу в часі і просторі [4].

У навчанні хімії стрічка часу може бути застосована для візуалізації історії відкриттів хімічних елементів, теорій, технологій; демонстрування етапів розвитку хімічної науки в контексті суспільного прогресу; порівняння хімічних

процесів у часі (наприклад, еволюція уявлень про атом, розвиток органічної хімії); інтеграції знань з різних предметів/інтегрованих курсів природничої та інших освітніх галузей (наприклад, фізики, біології, історії, технологій). Приклади стрічок часу та інструкції щодо роботи з ними вміщено у новому підручнику хімії [3].

Таким чином, комплексні завдання слугують важливим дидактичним інструментом, який здатний оптимізувати освітній процес з хімії і сприяє досягненню результатів навчання учнівством 7-9 класів закладів загальної середньої освіти. Ці завдання розроблено й вміщено до авторських підручників хімії, можуть використовуватись в оригінальному вигляді або слугувати зразком для розроблення вчителем власних завдань відповідно до специфіки класу та умов навчання.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Коршевніук Т.В. Навчання хімії у 8 класі закладів загальної середньої освіти. Загальна середня освіта України в умовах воєнного стану та відбудови: упроваджуємо новий зміст освіти у 8 класі / методичний поради́ник науковців Інституту педагогіки НАПН України до початку 2025–2026 навчального року: методичні рекомендації. *Ін-т педагогіки НАПН України*. Київ: Педагогічна думка, 2025. С. 82-94. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/746540> (дата звернення 10.09.2025 року)
2. Ярошенко О. Г., Коршевніук Т. В. Хімія : підручник для 7 класів закладів загальної середньої освіти. Київ: УОВЦ «Оріон», 2024. 160 с.
3. Ярошенко О.Г., Коршевніук Т.В. Хімія : підручник для 8 класів закладів загальної середньої освіти. Київ: УОВЦ «Оріон», 2025. 228 с.
4. Korshevniuk T. Competence potential of timelines in chemistry education of gymnasium students. Trends, Issues, and Challenges in Modern Science: Proceedings of the 2nd International Scientific Conference (Cambridge, United Kingdom, 5 September 2025). Lulu Press, Inc., 2025.P. 63-64. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/746679> (дата звернення 10.09.2025 року)

Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

ЛІСКОВИЧ Олена – кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри теорії й методики природничо-математичної освіти та інформаційних технологій Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, заслужений працівник освіти України

ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛІВ-ПРИРОДНИЧНИКІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО СТАНДАРТУ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Державні стандарти освіти визначають вимоги до обов'язкових результатів навчання та компетентностей здобувача освіти відповідного рівня, затверджуються постановою Кабінету міністрів України і переглядаються не менше одного разу на 10 років.

Особливістю стандартів, що реалізують реформу «Нова українська школа»